БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 183 (6112) СЕНТЯБРИИН 10 ВОСКРЕСЕНЬЕ 1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭР—ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭР!

Агуүехэ Сталинай табиһан зорилгонуудые бэелүүлжэ байгаа советскэ танкистнуудай ба танкова промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй амжалтануудые бүхы советскэ арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

Манай вождь ба багша нүхэр СТАЛИН мандаха болтогой!

ТАНКИСТНУУДАЙ ҮДЭР

Мүнөөдэр бүхы оромнай танкистнуудай Үдэрые тэмдэглэжэ байна. Энэ үдэр советскэ арад болбол алдарта танкистнуудай ба танк бүтээгшэдэй туйлаһан амжалтануудые тэмдэглэдэг.

Советскэ танк бүтээлгын бүхы амжалтануудынь агуүехэ Сталинай нэрэтэй нигта холбоотой. Нүхэр Сталин бронетанкова техникые хүгжөөхэ ябадалда айхабтар ехэ анхарал табидаг. Нүхэр Сталинай хүтэлбэри доро манай бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдэй кадрнууд хүмүүжүүлэгдээ, советскэ танкистнуудые бэлэдхэхын тула олон тоото һургуулинууд, бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдэй тусхай академи эмхидхэгдээ.

Агуүехэ Сталинай, большевистскэ партиин ба бүхы советскэ арадай саг үргэлжын анхарал оролдолгын ашаар манай арми Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуүехэ дайнай эхиндэ эрхим һайн танкнуудтай, бэлэдхэлтэ танкистнуудтай байгаа. Манай промышленность хадаа бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдые эгээл һайн техникээр зэбсэгжүүлээ. Сэрэгэй үеын һүүлэй гурбан жэлэй туршада манай танкова промышленность жэл бүри дунда жэшээгээр 30 мянган танкнууд ба бронемашинануудые Советскэ Армидаа үгэжэ байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ манай бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүд тон шухала үүргэ дүүргээ. Советскэ танкистнууд хадаа пехотинецүүд, артиллеристнүүдтэй ба лётчигуудтай хамта Сталинградска, Курска, Корсунь-Шевченковскэ, Берлинскэ ба бусад олон операцинуудые толотомо һайнаар бэелүүлэлсээ, фашистска Германиие үй бута сохилсоо. Манай танкова ба механизированнэ сэрэгүүд бусад түрэлэй бүхы сэрэгүүдтэй хамта ябажа, империалистическэ Япониие илаһан алдарта илалта туйлалсаһан байна. Агуүехэ Сталинай ударидалгаар советскэ танкистнууд Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөе ба бэеэ даанхай байдалые фашистска булимтарагшадһаа хамгаалалсаһан, хүн түрэлтэниие аюулта богоолшолгоһоо абаралсаһан байна.

Танкистнуудай харуулһан дайшалхы габьяае агуүехэ Сталин багшамнай үндэрөөр сэгнээ. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуүехэ дайнай жэлнүүдтэ Советскэ Армиин бронетанкова болон механизированнэ сэрэгүүд хадаа фашистска Германиие ба империалистическэ Япониие үй бута сохихо хэрэгтэ гайхамшаг үүргэ дүүргээ. Советскэ танкистнууд болбол байлдаанай газарнуудта жэшээлэшэгүй ехэ баатаршалга гаргаһан ба Эхэ оронойнгоо урдахи үүргэеэ нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэһэн байна». (Сталин).

Олон мянган советскэ танкистнууд ба танкашад правительствын шагналда хүртөө. 1142 танкистнуудта Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ, олон конструкторнууд ба танк бүтээгшэдтэ Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгогдоо.

Дайнай һүүлээр советскэ танкистнууд арадайнгаа амгалан тайбан зохёон байгуулхы ажалые хамгаалалсана, дайшалхы мэргэжэлээ, политическэ бэлэдхэлээ үдэр бүри дээшэлүүлнэ. Манай алдарта танкашад хадаа бронетанкова техникые улам хүгжөөнэ.

Энэ жэлдэ танкистнуудай Үдэр бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохын түлөө хүсэн түгэс хүдэлөөнэй оршон байдалда тэмдэглэгдэжэ байна. Манай ороной ажалшад эб найрамдалай хэрэгые бэхижүүлхын тула, дайнай хойтохи сталинска табанжэлые болзорһоонь урид дүүргэхын тула ажаллаһан шэн зоригто ажалаараа энэ үдэрые угтаа.

Багша Сталинайнгаа хүтэлбэри доро советскэ арад этигэлтэйгээр урагшаа дабшана. Зохёон байгуулхы ажал эрхилхэ зуураа, ходо соо соргог һонор байха, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээ улам бэхижүүлхэ хэрэгтэй гэжэ советскэ арад һайн мэдэнэ. Хүсэн түгэс Советскэ Арми ба тэрээнэй бронетанкова болон механизированнэ сэрэгүүд манай арадай амгалан тайбан байдалые найдамтайгаар хамгаалжа байна.

Советскэ танкистнуудта ба танк бүтээгшэдтэ алдар соло!

Большевистскэ партиин ба советскэ арадай сэсэн мэргэн вождь, агуүехэ полководец нүхэр Сталинда алдар соло!

Московско сэрэгэй округто

Московско сэрэгэй округой сэрэгшэд заншалта һайндэр — танкистнуудай Үдэртэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэбэ. Частьнууд ба подразделенинүүдтэ бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүд тухай элидхэлнүүд хэгдэһэн ба хөөрэлдөөнүүд болоһон байна. Нэгэ талаһаа ябган сэрэгшэдэй, артиллеристнүүдэй ба морягуудай, нүгөө талаһаа танкистнуудай зүгһөө дайшалхы хани харилсаа байгуулха вечернүүд дээрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад үгэ хэлэнэ.

Советскэ танкистнуудай ба танк бүтээгшэдэй амжалтануудые харуулһан тон ехэ фотовыставкэ московско гарнизонно офицерскэ байшанда нээгдээ.

Танкистнуудай Үдэртэ зорюулагдаһан, гарнизонно сэрэгшэдэй баярай вечер офицернүүдэй байшанда болобо.

Танкист ябагшад эб найрамдалай вахтада жагсаба

ХАРЬКОВ, сентябриин 8. (ТАСС). Харьковска тракторна заводой цехүүд соо станогууд һүни үдэр илгаагүй дүнгинэнэ. Энэ завод эб найрамдалай хүндэтэ вахтада жагсанхай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуүехэ дайнда хабаадаһан танкистнууд эдэ үдэрнүүдтэ онсо ехэ дэбжэлтэтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Эб найрамдалай вахтын үдэрнүүдтэ эдэнэр түсэбһөө гадуур продукци бүтээн гаргана. Мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ — Гавриил Суняевай хүтэлбэрилдэг бэлэдхэхэ цехын коллектив оролсоно. Суняев хадаа танкова частьнуудта 10 үлүүтэй жэл соо алба хэһэн байха юм. Танкова экипажай командирай үбсүүе «Улаан Одоной» орден ба хэдэн медальнууд шэмэглэнэ. Мүнөө тэрэ хадаа амгалан ажал дээрэ шууд зоригтойгоор хүдэлмэрилжэ, эрхим жэшээ харуулна. Үсэгэлдэр тэрэнэй участок тракторай 200 шахуу детальнуудые түсэбһөө гадуур үгэбэ. Нүхэр Суняевай отделениин олонхи хүдэлмэришэд хадаа стахановска арга методые хэрэглэжэ, сентябриин түрүүшын долоон хоног соо даалгабаряа нилээд ехээр үлүүлэн дүүргэхэбди гэжэ үгэеэ үгэһэн байна.

Инструментальна цехтэ запиловщик Иван Мисюра стахановскаар ажаллана. Энэ урдын танкист халаан соогоо 2—3 нормо дүүргэнэ. Дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ зургаан жэлэй даалгабариие дүүргэһэн байха юм.

Танкые жолоодоошод байһан нүхэд Лебеденко, Годованник ба бусад трактор хабсарагшадаар энэ коллективтэ мүнөө хүдэлмэрилнэ. Тэдэнэр ажалай бүгээсын үндэр жэшээ харуулнад.

МОСКВА, КРЕМЛЬ

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр *Иосиф Виссарионович* СТАЛИНДА

Белорусска ССР-эй Брестскэ областиин колхозууд, совхозууд ба таряашадай ажахынууд таряа тушааха гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ гэжэ, хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танда элидхэнэбди. Эдеэ хоолой культуранuудые бэлэдхэхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө үгтэһэн счёдуудаар гүрэндэ таряа тушаалга үргэлжэлһөөр.

Областиин залуу колхозууд газар тарялангай культурын хэмжээе дээшэлүүлжэ, һайн ургаса ургуулаад, намарай ба хабарай тарилга хэхын тула хэрэгтэй үрһэнүүдээр өөһэдыгөө бүрин хангаба. Энэ жэлдэ колхознигуудай ажалта үдэртэ үгтэхэ натуральна ба мүнгэн түлөөһэн нилээд ехэ болохо байна.

Большевистскэ партиин Центральна Комитедһээ ба Советскэ Правительствыһаа үгтэжэ байгаа асари ехэ туһаламжын ба хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танай өөрынтнай анхарал оролдолгын ашаар областиин колхозуудай эдэ амжалтанууд туйлагдаа.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тухай Танай табиһан зорилгонуудые областиин колхознигууд ба колхозницанууд, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд большевистскэ партиин хүтэлбэри доро нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ, хартаабха, техническэ культуранууд ба хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэхэ, ниитын ашаг шэмэтэ малажалые хүгжөөхэ түсэб гүйсэд дүүргэлгые хангаха ба 1950 оной намарай тарилга, намарай ба хара парнуудые хахалалгаяа амжалтатайгаар түгэсхэжэ, 1951 ондо үндэр ургаса абахын тула бата бэхи үндэһэ һуури табиха гэжэ, хүндэтэ нүхэр Сталин, Таниие найдуулнабди.

Белоруссиин КП(б)-гэй Брестскэ обкомой Секретарь Ф. СИЛЯЕВ.
Брестскэ областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй исполкомой Түрүүлэгшэ М. КРИШТАФОВИЧ.
Бэлэдхэлэй Министерствын Брестскэ областьдохи Түлөөлэгшэ П. КОНЮХОВ.
Брестскэ областиин хүдөө ажахын Управлениин Начальник П. БОРИСОВ.

МОСКВА, КРЕМЛЬ

ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр СТАЛИНДА

Хүндэтэ Иосиф Виссарионович!

Украинска ССР-эй Волынска областиин колхозууд, совхозууд ба таряашадай ажахынууд таряа тушааха гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ гэжэ Танда элидхэнэбди. Үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 400 мянган пүүд үлүү ехэ таряан энэ жэлдэ гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагдаа. МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө үгтэһэн счёдуудаар гүрэндэ таряа тушаалга үргэлжэлһөөр.

Энэ жэлдэ областиин колхозууд, нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, бүри үндэр ургаса ургуулжа, намарай ба хабарай тарилга хэхэ үрһэнүүдээр өөһэдыгөө бүрин хангаба, фуражна болон страховой шухала фонднуудые байгуулна, колхознигуудай ажалта үдэрнүүдтэ таряа үгэлгые ехэдхэбэ.

Советскэ правительствын, коммунистическэ партиин, хүндэтэ Иосиф Виссарионович, Танай өөрынтнай асари ехэ туһаламжада ба саг үргэлжын анхаралда харюу болгон, областиин колхознигууд, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд социалистическэ хүдөө ажахын саашанхи дэбжэлтые хангаха, намарай тарилга ба намарай пар хахалалгые эрхим агротехническэ болзорнуудта дүүргэхэ, хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасые бүри дээшэлүүлхын тула шухала условинуудые байгуулха.

Колхознигууд ба колхозницанууд, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд малажалай продуктнуудые, хартаабха, овощьнуудые бэлэдхэхэ гүрэнэй түсэб, тэрэшэлэн сахарна свекло, лён ба коноплягай продукцинуудые контрактационно договорнуудаар тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абана.

Украинын КП(б)-гэй Волынска обкомой Секретарь И. ПРОФАТИЛОВ.
Волынска областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй исполкомой Түрүүлэгшэ А. МИЗЮК.
Бэлэдхэлэй Министерствын Волынска областьдохи Түлөөлэгшэ Г. АНДРУСЕНКО.
Волынска областиин хүдөө ажахын Управлениин Начальник А. МАЙСТРЕНКО.

ЭРХИМ ТАРЯА —ГҮРЭНДӨӨ

Тушаалгын темпые түргэдхэнэ

Эхэ орондоо эрхим шанартай таряа элбэгээр үгэхэ уялга абаһан Кабанскын аймагай колхознигууд хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна. Эндэхи түрүү колхозууд таряа тушаалгые түхэреэн сүүдхэ соо ябуулна.

Ворошиловай, Кировэй нэрэмжэтэ, «Майн 1» колхозууд августовско түсэбөө үлүүлэн дүүргээд, сентябрь соо темпээ улам түргэдхөө. Эдэ колхозуудай гэшүүд гүрэндөө имагтал эрхим шанартай таряа тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид дүүргэхэ зорилготой.

А. Бусурманов.

Таряа таһалгаряагүйгөөр зөөнэ

Хүнтэйн үргэн талын алтан шара тарянай захаар ходо зурыһан харгыгаар шэнэхэн автомашинын шэнхинэн шуумайхань харагдана. Энэ хадаа Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой шофер Лайдак Муханаев «Заготзерногой» Могойтын пунктда тушаагдаха таряа шэрэжэ ябана.

Эб найрамдалай стахановска вахтада жагсаһан энэ шофер бэлэдхэлэй пункт колхоз хоёрой хоорондо үдэртөө дүрбэн рейс хэжэ, нилээд ехэ таряа тушаана.

—Лайдагнай таряа зөөлгые таһалдуулхагүй байха гэжэ мэдээлһэмди,—гэлдэн, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид шофер Муханаеваа магтадаг.

Б. Мунгунов.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна

Стефан Донской республикын түрүү машинистнуудай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, таряа хуряалга дээрэ үндэр бүтээсэ, эрхим шанар туйлахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо һэн. Тэрээнһээ хойшо гансахан «Коммунизм» колхоздо бэшэ, харин бүхы Мухаршэбэрэй аймаг соо түрүү ажалаараа суурхажа ябана. Энэ хадаа нэгэ халаанай моридоор үдэр бүри 5,5—6 гектар хүрэтэр эрхим шанартайгаар хуряажа, нормоёо үлүүлэн дүүргэнэ. Һүүлэй 7 хоног соо нүхэр Донской 40 гаран гектар орооһото культуранuудые хадаһан байха юм.

— Нормоёо үлүүлэн дүүргэхын тулада, түбхын түрүүн жаткаяа саг соонь тоһодохо, эбдэрхэ ябадалһаань уридшалан һэргылхэ, мүн мори унаануудаа гамтайгаар абажа ябаха хэрэгтэй юм, —гэжэ нүхэр Донской хөөрэдэг.

П. Дёмин.

Манай бригадынхид уялгаяа дүүргэхэ

1950 оной ургаса хуряалгые богони болзор соо, эрхим шанартайгаар дүүргэжэ, гүрэнтээ болзорһоо урид тоосохын түлөө манай таряанажалай бригадын гэшүүд социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо һэн. Тиихэдээ колхозник бүхэн үндэр бүтээсэ, эрхим шанар туйлахабди гэһэн уялга абаһан байгаа. Мүнөө тэдэнэр хэлэһэнээ бэелүүлжэ байна. Машинистнууд Ошоров, Дырхиев, таряа боогшод Замбулаева, Зурбаева, Шагдурова, Ангархаева гэгшэд мүрысөөндэ түрүүлэнхэй.

Би өөрөө тус бригадын түмэршэ дарханби. Тиин, жаткануудай эбдэрһэнь тэдэниие дары заһабарилжа, машинистнуудай хүдэлмэрие түргэдхэдэг хүм.

С. Аюшеев, Түнхэнэй аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай бригадын түмэршэ дархан.

И. В. СТАЛИНДА АМАРШАЛГАНУУД

Нүхэр И. В. Сталинай 70 наһанай ойтой дашарамдуулан партийна, советскэ болон олониитын организацинуудһаа, ажалшадай коллективүүд, Советскэ Союзай гражданинууд, гүрэнэй, виитын организацинуудһаа ба хилын саанахи элдэб нюурнуудһаа И. В. Сталинай нэрэ дээрэ олон тоото амаршалганууд ороһоор байна.

Олон удаан жэлнүүдтэ элүүр энхэ ажаһуухыень нүхэр Сталинда бүхы зүрхэнһөө хүсэһэн амаршалгануудые хүргэбэ:

Сталинградска областиин «Заготзерногой» Руднянска пунктын хүдэлмэришэд, албахаагшад, инженернүүд ба техникүүд;

Борислав городой № 8 нефть-олзоборилгын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Сталинабадска № 1 оёдолой фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай коллектив;

Архангельск городой Исакогорско районой «Организатор» гэжэ Ленинэй орденто колхозой колхознигууд;

Амурска областиин Свободенско районой «Переселенец» гэжэ колхозой колхознигууд;

СССР-эй наукануудай Академиин Архангельска стационарай ба Архангельск городой научна эмхи зургаанууд ба общественнуудай сотруднигуудай баярай суглаан;

Новосибирскэ областиин Кыштовско районой Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд;

Запорожско областиин Новоселковско картонно фабрикын хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

РСФСР-эй педагогическа наукануудай Академиин тусхай һургуулиин научно-шэнжэлэлгын институдай сотруднигуудай коллектив;

Молдавска ССР-эй Романовска районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд;

Кишинев городой телефонно городской станциин хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив

Московско областиин Серебряно-Прудска районой «Красная Победа» колхозой колхознигууд;

Сталинградска областиин Вязовско районой Куйбышевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артелиин колхознигууд;

Ровенско областиин Сарненска районой Яриновка тосхоной колхознигууд;

Львовско областиин Бродско МТС-эй хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Сталинградска областиин Мачешанска районой комсомольско организаци;

Новосибирск городой № 42 эрэшүүлэй дунда һургуулиин багшанар ба һурагшад;

Ишим городой медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Бобруйска лесотехническэ техникумэй һурагшад ба багшанарай коллектив;

Азербайджанска ССР-эй Чкаловска МТС-эй хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Ворошиловградска областиин Лозно-Александровска районой «Правдын» нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд;

Калужска областиин Ковельско районой «Пролетарий» колхозой колхознигууд;

Москва городой № 165 дунда һургуулиин багшанар ба һурагшад;

Молдавска ССР-эй Ниспоренско плодозаводой хүдэлмэришэд, албахаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Алтайска хизаарай Чарышска зерносовхозой хүдэлмэришэд, албахаагшад ба мэргэжэлтэд;

Белорусска ССР-эй Верховно сүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Белорусска ССР-эй Финансын Министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Чкаловска областной телеграфна конторой хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Хойто-Кавказска түмэрзамай Марцево вагонно депогой комсомолецууд ба залуушуул;

Венгерскэ ажалшадай партиин Мезэорш тосхоной партийна организаци;

Венгри, арадай фронтын Дьендьеш городой ба Дьендьешскэ уездын комитет;

Румыни. Орадеа городой Майн 1-эй нэрэмжэтэ меховой фабрикын хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Польша, Зебице городой польско залуушуулай союз;

Аргентина, Авельянеда городой коммунистическэ залуушуулай федераци;

Георгий Димитровэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын академиин (София) багшанар, студентнүүд ба албахаагшад;

София городой «Болгарская Роза» гэжэ гүрэнэй предприятиин хүдэлмэришэд ба албахаагшад;

Германи, Хойерсверды районой немецкэ сүлөөтэ профсоюзууд;

Мекленбург, Любц городой үнэн сэхэ эб найрамдалай ба нэгэдэлэй түлөө тэмсэлэй национальна фронт;

Болгари, «Болгарка» фабрикын хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Болгари, Пловдив городой тамхинай промышленностиин хүдэлмэришэд;

Болгари, Бургас городой околийско арадай соведэй управа;

Заверчеда байгаа польско багшанарай союз;

Германиин СЕПГ-гэй «Нейес Дейчланд» гэжэ центральна органой коллектив;

Ворошиловградска областиин Успенскэ районой, Лутугинска 7 жэлэй һургуулиин багшанар ба һурагшадай коллектив;

Краснодарска хизаарай Темиргоевско районой Максим Горькиин нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд;

Волынска областиин Рожищенско районой Булганинай нэрэмжэтэ колхозой колхознигууд;

Чкаловска областиин Павловска ажалшадай депутадуудай райсовет ба ВКП(б)-гэй райком;

Белорусска ССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй Министерствын хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Минскэ энергитическэ техникумэй һурагшад, багшанар ба сотруднигуудай коллектив;

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Глуховска Ленинэй орденто хлопчатобумажна комбинадай хүүгэдэй садуудай үхибүүд ба хүмүүжүүлэгшэд;

Украинын КП(б)-гэй Станиславска обком;

Белолукск городой Белолукска тоһосырзаводой хүдэлмэришэд ба албахаагшадай коллектив;

Рубцовск городой «Алтайсельмаш» гэжэ заводой хангалгын таһагай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад;

Одесса городой хуушанай большевигүүдэй суглаан;

Сталинградска областиин Безымянска МТС-эй хүдэлмэришэд, комбайнернууд, трактористнууд ба хүдөө ажахын мэргэжэлтэд;

«Центрозаготзерногой» Воронежско областной конторын хүдэлмэришэд, албахаагшад ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд;

Сталинградска областиин Даниловска промкомбинадай хүдэлмэришэд ба албахаагшадай суглаан;

«Роспивстрой» трестын № 1 барилгын-монтажна управлениин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай суглаан;

«Трибуна» гэжэ Ейскэ райгазетын редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй коллектив;

Сталинградска областиин Кивкидзенскэ районой «Заря социализма» колхозой колхознигуудай суглаан;

Бакинска горисполкомой барилгын управлениин модо-үйлэдбэрилхэ комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай коллектив;

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Түрүү хүнүүд

Петр Калинин залуу хүбүүн юм. Тэрэ хадаа Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводто табадахи жэлээ ажаллажа байна. Мэргэжэл олохо тусхай ямаршье һургуули дүүргээгүй гэбэшье, алдарта фрезеровщик Евгений Курочкинай заабаряар фрезеровщигой мэргэжэл шудалжа, мүнөө эгээ эрхим стахановецуудай нэгэн болонхой.

Энэ нүхэр шэнэ шэнэ үүсхэлнүүдые гаргадаг, түрүүшүүлэй үүсхэлтэ ажалые шудалжа, тэдэнэр шэнгеэр ажаллахын түлөө хододоо оролдодог байна. Завод дотор паровозой детальнуудые түргэн болбосоруулха хүдэлөөе нүхэд Чернышев ба Калинин үүсхээ юм. Эдэ хоёр фрезеровщигууд хамтаржа, өөһэдынгөө фрезерна станогуудта нэмэлтэ түхеэрэлгэ тодхоод, деталь бүхэниие 4—5 дахин түргэн болбосоруулдаг болоһон байна.

Шэнэ үүсхэл

Хандагатайн опытно леспромхозой узкоколейнэ түмэр харгы дээрэ модо шэрэдэг машинист Петр Алексеевич Тошлаков өөрынгөө ажалые хурдадхахын түлөө тэмсэжэ, һайн амжалтануудые туйлана. «Бурмонголлес» трестын машинистнуудай хоорондохи мүрысөөндэ илаһанайнгаа түлөө «Эрхим машинист» гэһэн нэрэзэргэдэ һаяхан хүртэбэ.

Модо бэлэдхэдэг ойн захын пунктһаа Хандагатайн леспромхоз хүрэтэрхи 41 километрын дистанциие зогсолтогүйгөөр ябажа, үдэр соо үгтэһэн даалгабариһаа гадуур 100 кубометр модо шэрэбэ.

Мүнөө нүхэр Тошлаков үдэр бүриингөө даалгабариин дээдэ тээ 100 кубометр модо шэрэхэ гэхэ гү, али һарадаа 3 мянган кубометр модо шэрэхэ гэһэн уялга абаба гэжэ Хандагатайн леспромхозой директор нүхэр Дедюхин мэдээсэбэ.

Байкалай загаһашад

Өөһэд өөһэдынгөө түрүү дүй дүршэлые андалдажа, загаһа ехээр бариха гэһэн үүсхэлые Дубинска загаһанай заводой коллектив эхилээ һэн. Эндэ загаһашадай үйлэдбэриин зүблөөнүүд хододоо болодог. Тэдээн дээрэ түрүүшүүлэй амжалтанууд тухай, ямар сагта, яагаад загаһанай агнуури хэхэ тушаа хөөрэлдэдэг байха юм.

Иигэжэ, загаһашадай дүй дүршэлые дээшэлүүлхэ хүдэлмэри ябуулһанай ашаар тус заводой коллектив август һарынгаа түсэбые 114 процент дүүргэһэн ба гурбадахи кварталай түсэбые 31 хоногоор уридшалан дүүргэһэн байна. Тиихэдэ, Байкало-Кударын аймагай «Совет-Байкалец» колхоз августын 31-дэ загаһа барилгын жэлэй түсэб дүүргэжэ, стахановска хүдэлөөнэй 15 жэлэй ойе угтаа.

Ж. Жамбуев.

КУЛЬТУРЫН ТЕМЭДЭ

Эрхимээр ажалладаг врач

Юрөөгэй сомоной (Сэлэнгэ) больницые ба амбулаториие даагша нүхэр С. Чевычелов эрхимээр ажалладаг врач юм. Өөрынгөө уялгануудые һайнаар дүүргэхэһээ гадна, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Санитарна пропагандые хүдөө нютагуудта һайжаруулхын түлөө саг үргэлжэ оролдоно.

Н. Очиров.

Ном худалдалга һайжаржа байна

Республика соомнай ном худалдалга үргэдэжэ байна. Энэ шухала асуудалые олонхи аймагай худалдаа-наймаанай организацинууд шиидхэлсэнэ.

Энээнһээ урда тээ Яруунада ном худалдалга хангалтагүй байгаа. Эрид хэмжээнүүдэй абтаһанай һүүлээр 22700 түхэригэй элдэб литература арад зондо худалдагдаа. Заиграйн аймаг дотор хахад жэлэй туршада 32600 түхэригэй номууд худалдагдаһан байна. Тус хэрэгые Дабаатын сельпо (түрүүлэгшэнь нүхэр Винтовкина) һайнаар хүтэлбэрилнэ.

Д. Колмаков.

Оперо ба баледэй театрын гастроль

Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо болон баледэй театр Иркутск городой ажалшадта оперын ба балетнэ 49 зүжэгүүдые харуулаа. Урда тээнь Новосибирскдэ һара тухай байжа «Елбэрэй хатан», «Демон», «Русалка» оперонуудые ехэ амжалтатайгаар табиһан байна.

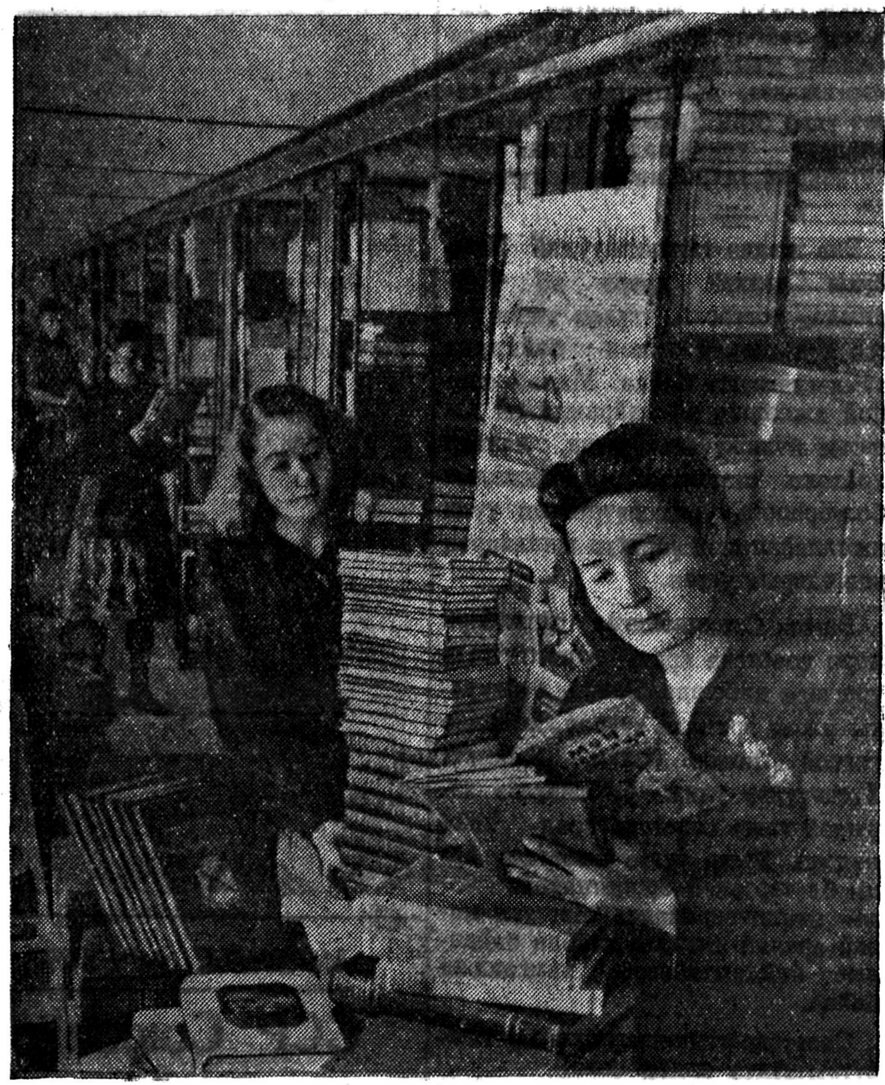
Мүнөө тус театр Чита городто наада табижа байнхай. Тэндэхи ажалшад театрынхидай программые ехэтэ һайшаана.

Сентябриин 24-дэ оперо ба баледэй театрайхид гастролиёо дүүргэжэ, амаралтада гараха юм.

А. Абидуев.

Шэнэ зүжэгүүдые бэлэдхэнэ

Һүүлэй үедэ Бурят-Монголой Ленинэй орденто оперо ба баледэй театрай коллектив композитор Бородинай «Князь Игорь» гэжэ оперо сценэ дээрэ табихаар бэлэдхэжэ байна. Энэнь сентябриин һүүл багта бэлэн болохо. Агууехэ Октябриин 33 жэлэй ойдо зорюулан концертнэ ехэ программа бэлэдхэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Калининградска областиин хүдөөгэй библиотекүүдтэ эльгээгдэхэ номууд бэлэдхэгдэжэ байна. ТАСС-эй фотохронико.

Стахановска ажал

Зүүн Сибириин гол мүрэнэй па... роходствын системын Байкало-Се... ленгинскэ леспромхозой хүдэлм... ришэд стахановска вахтада жаг... сажа, август һарынгаа даалгаб... риие модо бэлэдхэлгээр 152 про... цент, урадхуулалгаар 159 процент ба шэрэлгээр 112,5 процент дүүр... гэбэ. Модо бэлэдхэхэ жэлэйнгэ... түсэбые сентябриин 1-дэ 96 про... цент дүүргэбэ.

Нүхэд А. Лукьянцев, Пузырев ба А. Грудинин гэгшэд стахановска вахтада жагсахадаа абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүр... гэдэг дээрэһээ леспромхозой хү... дэлмэрилэгшэдэй дунда алдарша... на.

Тус леспромхоз модо бэлэд... хэлэй намар — үбэлэй сезонд... бэлэдхэлые амжалтатайгаар ябууд... на. Модо бэлэдхэлэй участогуудта хоёр бани шэнэдхэн заһагдаһан ба... модошодой байха гурбан гэрнүүд шэнээр баригдаһан байна. Модо шэрэхэ автомашинанууд заһабари... лагдажа бэлэн болоо. Мүн улаан булан эмхидхэгдээд, библиотекэ... дэнь мянгаад түхэригэй элдэб номууд абтаа.

Жэлэйнгээ түсэб дүүргэ...

Республикын эдеэ хоолой Ми... нистерствын предприятинууд 1950 оной 8 һарын үйлэдбэриин түсэ... бые 105,4 процент дүүргэһэн байна. Тиихэдэ Ехэ-Куналейн ба Песчанкын тээрмэнүүд жэ... лэйнгээ түсэбые дүүргэбэ.

Түсэбһөө гадуур харгы заһабарилба

Зүүн Сибириин түмэр замай 13-дахи дистанциин 3-дахи околодкын коллектив эб найрамдалай стахановска вахтада жагсаад, ажалай эрхим амжалтануудые туйлана. Околодкын хүдэлмэришэд нүхэд Думов, Разуваев ба бусад 1,5—1,5 километр харгы түсэбһөө гадуур заһабарилаа. Эдэнэр саашадаа ажалайнгаа темпые улам бүри хурдадхаха уялгануудые абанхай.

Шанда хүртэгшэдэй шэнэ уялганууд

1950 оной хоёрдохи кварталда худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд хоорондын социалистическэ мүрысөөндэ илаһан Иволгын аймпотребсоюзай Саянтын сельпо БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор хоёрдохи шан— 2500 түхэригтэ хүртэбэ.

Тус сельпогой коллектив шанда хүртэхэдөө дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялгануудые абаба. 1950 онойноо эд бараанай эрьесын түсэбые ноябриин нэгэндэ дүүргэхэ, советскэ худалдаа наймаанай культурые бүри дээшэнь үргэхэ ба советскэ худалдаа наймаанай принципүүдые эбдэхэгүй гэһэн ба бусад олон уялгануудые абаа.

Ковалевой хүдэлмэрилдэг районой предприятинууд дээрэ

МЫТИЩИ (Московско область). (ТАСС). Вагон бүтээлгын заводой клубай үргэн уужам зал соо Мытищинскэ районой предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, стахановецууд ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд үсэгэлдэр дүүрэн суглараа. Сугларагшад хадаа инженер Ковалевой методээр ажалай стахановска аргануудые дэлгэрүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

«Пролетарская победа» фабрикын директор Ф. Л. Ковалев стахановецуудай эрхим аргануудые согсолхо методүүд тухай ба тэдэ аргануудта бүхы хүдэлмэришэдые һургаха тухай элидхэл хэбэ.

«Передовая текстильщица» гэжэ торго нэхэлгын фабрикын главна инженер нүхэр Куколкин хадаа нүхэр Ковалевой методынь предприятинууд дээрэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байна гэжэ хэлэбэ. Мүнөө үедэ стахановска 22 арга элирүүлэгдэн, шудалагдаа. Элдэб янзын мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд эдэ аргануудта һургагдаа. Ажалай эгээн эрхим аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй ашаар тус фабрика табанжэлэйнгээ түсэбые сентябриин 1-дэ болзорһоо урид дүүргээ.

Майн 1-нэй нэрэмжэтэ нэхэлгын фабрикын инженер нүхэр Лапкина стахановска коллективнэ ажалай түлөө тэмсэлдэ нүхэр Ковалевой методэй юу гэжэ байһаниие тодорхой жэшээнүүд дээрэ харуулба. Ажалай эрхим аргануудые согсололго ба тэдээндэ ноо̄һо зэрэгшэдые һургалга хадаа нормо дүүргэлгые 118-һаа 175 процент хүрэтэр дээшэлүүлхэ ябадал хангаа. Ноо̄һо зэрэгшэ Агаповагай эрхим шанарай бригада һара соо дунда жэшээгээр нормоёо 135 процент дүүргэнэ, Агапова өөрөө 8 жэлэй нормо дүүргээ.

Инженер Ковалевой методынь металл болбосоруулха промышленностиин стахановецуудые угаа ехээр һонирхуулба. Паровоз бүтээлгын заводой главна инженер нүхэр Щор гэгшэ Ковалевой методые нэбтэрүүлхын тула хэгдэһэн түрүүшын алхамууд тухай хэлэбэ. Гол мэргэжэлэй стахановецуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые механическа, автоматна, шудхалгын цехүүдтэ шудалжа байна. Тус завод дээрэ 150 стахановецууд бии. Тэдэнэй хүдэлмэриин методүүд шудалагдажа, зарим цехүүдтэ байгуулагдаһан тусхай һургуулинуудаар дамжуулан дэлгэрүүлэгдэхэ байна.

Ковалевой методээр ажалай стахановска аргануудые дэлгэрүүлхын түлөө тэмсэлдэ партийна организациин үүргэ тухай «Пролетарская победа» фабрикын партбюрогой секретарь нүхэр Тяжелов хэлэбэ. Шэнэ методые нэбтэрүүлхын тула партийна организаци үгөөр ба харуулан ойлгуулха агитациин бүхы формонуудые хэрэглэнэ. Фабрика дээрэ агитаторнуудай семинар эмхидхэгдээ. Семинарые нүхэр Ковалев ба түрүү инженернүүд хүтэлбэрилнэ.

Радиофикацилгаар хойто-байкалайхидһаа жэшээ абагты

★ ★ ★

АНХАРАЛ ОРОЛДОЛГЫН АША

Хойто-Байкалай аймаг манай республикын эгээн холын аймагуудай нэгэниинь болобошье, ажахын ба культурын талаараа бусад аймагуудһаа заашье гээгдэнэгүй, зарим ушарта урид ябана.

Тус аймаг үргэлжэдөө радиофицировалэгдэһэн аймаг болонхой. Энээн тухай мүнөө хэдэн үгэ хэлэе.

ВКП(б)-гэй Обкомой III пленум болбол радиофикацилгые түргэдхэхэ заабари үгөө һэн. Тэрэниие Хойто-Байкалай большевигүүд ойрын жэлнүүдтэ хэгдэхэ хүдэлмэриингөө программа болгоо бэлэй. 1949—1950 онуудта аймагайнгаа бүхы колхозуудые сум радиотой болгохо, тиихэдээ холын фермэнүүд болон һургуулинуудта онсо анхарал хандуулха гэжэ тэдэнэр шиидээ.

1949 оной январиин нэгэнэй байдалаар 11 колхозууд радиогүй байгаа. Энэ дутагдалые усадхахын тулада хүдэлмэриин ехэхэн хүсэн ба элдэб хэрэгсэлнүүдһээ гадна, 200.000 үлүүтэй түхэриг мүнгэ зөөри хэрэгтэй байһан юм. Гадна, колхозно радистнарые бэлэдхэхэ шухала байгаа.

Эдэ бүгэдын түсэблэгдэһэнэй һүүлээр радиофикацилгые хүтэлбэрилхэ тусхай комисси байгуулагдаа. Тэрэнэй составта ВКП(б)-гэй болон ВЛКСМ-эй айкомуудай, аймагай ба сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомуудай түлөөлэгшэд оролсоо һэн.

Бүхы оперативна хүтэлбэриие дурсагдагша комисси өөртөө даажа абаад, колхознигуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эмхидхээ. Радиогой ямар туһатай тухай асуудалаар агитационно хүдэлмэри үргэнөөр табигдаһан байна. Гадна, комисси хадаа радиоузел бариха договорнуудые колхозууд ба барилгашад хоёрой баталхадань ехэхэнээр туһалһан, дүүргэлтыень түргэдхэһэн байха юм. Энэ комиссиин үүсхэлээр колхозно радистнарые бэлэдхэхэ тусхай курса эмхидхэгдэжэ, тэндэ 12 хүн һуража гараа.

«Союзтехрадиогой» Бурят-Монголдохи таһаг тус аймагта туһалхын зорилгоор коммунист И. Романенко хүтэлбэрилэгшэтэй бригадые эльгээгээ һэн. Энэ бригада 1949 он соо 10 колхозуудые радиотой болгосоо. Байгша он соо үшөө нэгэ колхоз радиофицировалэгдээ. Тиигэжэ аймагай бүхы колхозууд радиотой болоо юм. Тиихэдэ 500-һаа үлүүтэй радио-точконууд тогтоогдоо.

Нүхэр Романенкын хүтэлбэрилдэг бригада ажалаа һайн, эрхим һайн сэгнэлтэтэйгээр тушааһан байна. Колхознигууд тус бригадынхидта халуун баясхалан хүргөө.

—Хаанта хархис засагай үедэ хара хүлһэеэ талаар адхаруулжа ябаһан бидэнэр—эвенкийскэ арад мүнөө һалбаран хүгжэжэ, һайн һайхан ажабайдалтай болообди. Советскэ засагай, нүхэр Сталинай эсэгын халуун анхаралаар хододоо хүреэлэгдэнэбди. Агуухэ Эхэ оронойнгоо үдэр бүриин һониниие дулаахан гэр соогоо байгаад дууладаг болообди. Ойрын жэлнүүдтэ амжалта тухайдаа нүхэр Сталинда эндэһээ сэхэ рапортовалха болохомнай лабтай, — гэжэ 65 наһатай үбгэн Ганючин омогтойгоор хөөрэнэ.

Радиоузелнуудые бариха гээшэ радиофикацилгын түрүүшын хахад хуби мүн. Бүхы аппарадуудай нэгэшье үдэр һаадгүйгөөр хүдэлмэрилхэ ябадал хангалга угаа ехэ удхашанартай. Теэд, хойтобайкалайхид тиимэ байдалые туйлажа шадаа. Бүхы радиоузелнуудынь эрхим һайнаар ажаллана. 3 һара соо тусхай курса гараһан хүнүүд узел бүхэниие даажа байдаг. Тэдэнэр өөһэдынгөө мэргэжэлые улам гүнзэгыгөөр шудалхын түлөө хододоо оролдоно.

Б. Самбуев.

Колхоз хоорондын радиоузел баригдахань

Заиграйн аймагай Курбын МТС-эй дэргэдэ, колхоз хоорондын радиоузелай барилгын бэлэдхэлэй хүдэлмэри дүүрэбэ. Мүнөө Орджоникидзын, Калининай нэрэмжэтэ, «Шэнэ зам» ба бусад колхозууд радиолининүүдые татаха столбнуудые бэлэн болгонхой.

Колхоз хоорондын радиоузелай барилга ноябрь һарада дүүрэхэ юм.

★

Ямаршье ажал хэгдэнэгүй

Аймагайнгаа колхозуудые радиофикацилха тухай асуудалые ВКП(б)-гэй Курумканай айкомой пленум жэл хахадһаа урда тээ хаража үзэһэн байна. Тиихэдээ тус асуудалые 1950 оной апрелиин нэгэн хүрэтэр бодото дээрэнь гол түлэб бэелүүлхэ гэжэ шиидхэһэн байгаа.

Пленумый болоһон тэрэ үедэ аймагай 13 колхозуудай оройдоо гурбаниинь радиотой болонхой байгаа һэн. Радиофикацилгые түргэнөөр бэелүүлхэ арга боломжонууд бии гэжэ онсо тэмдэглэгдэһэн юм.

Гэбэшье, тэдэ арга боломжонууд хэрэглэгдээгүй, радиофикацилгын асуудал мартагдашоо. Аймагай 5 колхозуудта радиоузелһаа байтагай радиоприемнигуудшье байхагүй юм. Барханай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхоздохи радиоузел үни удаан саг соо хүдэлмэрилнэгүй.

Аймаг соогоо эгээл томо, Калининай нэрэмжэтэ колхоз мүн лэ иимэрхүү байдалтай. Тэндэхи радиоузел энэ жэлэй эхинһээ хойшо хүдэлмэрилнэгүй. Малажалайнь № 2, 3, 4 фермэнүүдтэ толхогдоһон приемнигууд батарей үгы болошонхой.

Радиофикацилгада нилээд ехэхэн үүргэ дүүргэхэ ёһотой аймагай хэлхээ-холбооной таһаг, аймпотребсоюз хангалтагүйгөөр хандана. Шухала хэрэгтэй радиохэрэгсэлнүүд Курумканай аймагта удаан саг соо асарагданагүй. Мүн заһабарилгын ажалые хэншье толгойлногүй.

Д. Дондупов.

Советскэ танкистнуудта алдар соло!

* * *

Манай баяр ба омогорхол

Уранзураашэ В. Викторовай зураһан плакадые «Искусство» издательство хэблэн гаргаа. ТАСС-эй фотохронико.

Эхэ оронойнгоо үмэнэ советскэ бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдэй бэелүүлһэн онсо гайхамшаг габьяануудай, тэрэшэлэн Советскэ Армиие түрүү зэргын бронетанкова техникээр зэбсэглэһэн танкашадай габьяануудай хүндэлэлдэ тогтоогдоһон һайндэрые — танкистнуудай Үдэрые бүхы советскэ арад мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

Бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй хамтадаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үеын байлдаануудта Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөе, бэеэ даанхай байдалые аршалан хамгаалаад, илаһан социализмын ороной амгалан тайбан ажалые мүнөө үнэн сэхээр сахижа байгаа хүсэн түгэлдэр бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдээрээ манай ороной ажалшад омогорхоно.

Дэлхэй дээрэ эрхим, дайшалхы машинануудые СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ үгэһэн танкова промышленностиин хүдэлмэришэдөөр, конструкторнуудаар ба инженернүүдээр—өөрынгөө танкашадаар советскэ арад омогорхохо ёһоороол омогорхоно.

Сэрэгшэдэй габьяата баатаршалгануудые ба танкашадай ажалай хэрэгүүдые парти, правительство үндэрөөр сэгнэһэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ 1142 танкистнуудта Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгогдоһон, тэдэнэй зариманиинь энэ хүндэтэ нэрэзэргэдэ хоёрдахин хүртэһэн байха юм. Олон мянган танкистнууд ба танкашад орденуудаар, медальнуудаар шагнагдаа. Үлэмжэ гайхамшаг танкашадта ба конструкторнуудта Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгогдонхой.

* * *

Манай орон—танк бүтээлгын Эхэ орон мүн. Танкова техникые хүгжөөлгэтэй холбоотой шухалын шухала асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэ манай орондо хамаатай байна.

Дэлхэй дээрэ түрүүшын гусеничнэ двигателиие (энээнгүйгөөр танк үйлэдбэрилхын аргагүй) ородой оюун бэлиг түгэлдэр конструктор Дмитрий Загряжский 1837 ондо зохёоһон юм. Ородой онсо гайхамшаг ондоо нэгэ уралан зохёогшо—Федор Блинов 1880—1887 онуудта мүнөөнэйхидэл түһөөтэй трактор бүтээһэн байгаа. 25 үлүүтэй жэл үнгэрһэн хойно американец Хольт гэгшэ танк зохёогооб гэхэ һэдэлгэ гаргаһан юм. Ородой элитэ металлург П. М. Обухов бүри 1854—1856 онуудта һомо бариха хуягай (брониин) образецые дэлхэй дээрэ анха түрүүн зохёоһон байна.

Ородой агуу ехэ эрдэмтэ Д. И. Менделеевэй хүбүүн—инженер Василий Дмитриевич Менделеев танкын проектые дэлхэй дээрэ эхин түрүүн нарин гэгшээр зохёогоод, 1911 ондо сэрэгэй министерстводэ үгэһэн байгаа.

Ородой конструкторнууд хаанашье ябаха дайшалхы гусеничнэ машинын образецые 1914 оной августда зохёогоод, тэрэнь хожомоо танк гэжэ нэрлэгдээ һэн. Тус машина 1915 оной майда туршалга гараа бэлэй. Тэрэл жэлдэ ородой агуу ехэ эрдэмтэ Н. Е. Жуковскиин ба А. А. Микулинай (мүнөө академик, Социалистическэ Ажалай Герой) хабаадалгатайгаар, мөөритэ ба хуягта дайшалхы машинын образец бүтээгдэн, туршалгада ороһон байгаа.

Тиимэ болохолоороо, танк зохёохо техническэ арга зүйнүүдые мэдэлгын, танк бүтээлгын нэрэ хүндэнь манай орондо, манай арадта хамаадаха ёһоороол хамаадана.

Манай танкова промышленность советскэ засагай үедэ лэ хүгжөөгдөө. Өөрынгөө армиие эрхим зэргын дайшалхы техникээр хангажа шадаха хүсэн түгэлдэр индустриальна держава болгон Советскэ Союзые хүгжөөһэн сталинскэ табанжэлнүүдэй үедэ танк бүтээлгэ илангаяа үргэн далайсатай болоһон байна.

«Республикын дайшалхы резервнүүдые бии болгохо тухай» бүри 1920 оной августда РКП(б)-гэй ЦК-гэй нэрэ дээрэ бэшэһэн записка соогоо, нүхэр Сталин иигэжэ шухалашалан зааһан байгаа: «Машинануудые хуягтай болголгые гол түлэб хараадаа абажа, хуяглаха промышленностиие бүхы хэмжээгээр хүсэжүүлхэ» (И. В. Сталин. Зохёолнууд, том 4, нюур 347).

«Красное Сормово» гэжэ ородой үниин заводуудай нэгэн 1920 ондо В. И. Ленинэй даалгабаряар советскэ түрүүшын танкнуудые бүтээн гаргаһан юм.

Советскэ танк бүтээлгын үргэн далайса ба бронетанкова механизированнэ сэрэгүүдые хүгжөөлгэдэхи амжалтанууд агуу ехэ Сталинай нэрэтэй нигта холбоотой.

Нүхэр Сталин конструкторнуудай ба танкашадай кадрнуудые энэрхыгээр ургуулан хүмүүжүүлдэг, шэнэ танкнуудай проектнүүд болон образецүүдые наринаар шэнжэн үзөөд, шэнэ машинануудай конструкци һайжаруулха тухай тодорхой заабаринуудые үгэдэг, экипажуудай хүдэлмэриие хүнгэдхэхэ нарижуулгануудые хэхыень үдэр бүри эридэг байна.

Советскэ Армиие бронетанкова түрүү техникээр зэбсэглэн, парти ба советскэ правительство болбол үндэр мэргэжэлтэ танкистнуудай, танкашадай кадрнуудые олоор бэлэдхэхэ хэрэг хангаа.

Мүнөө сагай дайнай бүхы операцинуудта бронетанкова, механизированнэ сэрэгүүдэй һуури ба үүргые, бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй тэдэнэй харилсаха принципүүдые тодо һонороор тодорхойлон, нүхэр Сталин советскэ сэрэгэй түрүү наука зохёогоо.

Манай бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүдэй түгэлдэр ехэ хүсэниинь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ бүри эли тодоор харагдаа. Советскэ танкистнуудай бэелүүлһэн дайшалхы хэрэгүүд ба манай танкнуудай эрхим шанарые дайнай түрүүшын һаранuудта нүхэр Сталин үндэрөөр сэгнэһэн юм.

«Манай танкнууд шанарай талаар немецкэ танкнуудһаа булюу байна,—гэжэ нүхэр Сталин 1941 оной ноябриин 6-да хэлэһэн элидхэл соогоо тэмдэглээ һэн, — тэрэшэлэн алдарта танкистнууд ба артиллеристнууднай һүрэг олон танкнуудтай немецкэ магтаалта сэрэгүүдые хэдэ дахин зугадаха баатай болгоһон байна».

Бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй хамтадаа ябуулга хэжэ, советскэ танкистнууд Москвагай оршондохи түүхэтэ байлдаанда дайсаниие тэнхэшэгүй ехэ гээлтэ хоролтодо оруулаа һэн. Манай бронетанкова ба механизированнэ сэрэгүүд Сталинградай оршондохи байлдаанда онсо гайхамшаг үүргэ дүүргэһэн юм. Тэндэ дайсанай 330 мянган хүнтэй бүлэглэл хүреэлэгдэһэн ба үгы хэгдэһэн байгаа. Курскын оршондо болоһон айхабтар ехэ байлдаанда манай танкистнууд дайшалхы шэн зоригой үльгэр жэшээ харуулаа.

Советскэ Арми 1944 ондо сталинска арбан сохилто эмхидхэн, дайсанаа үй дэлдэһэн юм. Эдэ сохилтонуудые бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадан, манай бронетанкова, механизированнэ сэрэгүүд болбол немецко-фашистска сэрэгүүдэй ехэ бүлэглэлнүүдые хүреэлхэ ба бута сохихо дайшалхы зорилгонуудые эрхимээр дүүргэһэн байна.

Советскэ танкистнууд эршэмтэй шанга доблолгын эрхим жэшээнүүдые 1945 оной кампаниин үедэ харуулаа һэн. Дайсанай берлинскэ бүлэглэлгые хүреэлхэ ба усадхаха ябадалда бронетанкова, механизированнэ сэрэгүүд шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн юм. Берлиниие эзэлхын түлөө байлдаанда советскэ 6300 үлүүтэй танкнууд хабаадаа бэлэй.

Советскэ танкистнууд империалистическэ Японидо эсэргүү дайнда өөрынгөө алдар солые мүн лэ арбидхаһан байна. Бусад түрэлэй сэрэгүүдтэй хамтадаа манай танкистнууд Квантунска армида хатуу шанга сохилтонуудые хэжэ, үй дэлдээд, Номгон далайн эрьенүүдтэ туласа ошоо бэлэй.

«Советскэ танкистнууд байлдаануудай газарта имагта ехэ шэн зориг гарган, Эхэ оронойнгоо урдахи уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлээ», — гэжэ нүхэр Сталин зааһан юм.

Танк бүтээлгын промышленность СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые дайшалхы техникээр хангажа, өөрынгөө техническэ хүгжэлтые, конструкторнуудайнгаа, инженернүүдэйнгээ, хүдэлмэришэдэйнгөө гайхамшаг шанарнуудые Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ эли тодоор харуулаа. Бүхы советскэ арад—колхознигууд, хүдэлмэришэд ба интеллигенци барандаа советскэ оронийе танкнуудаар зэбсэглэхэ хэрэгтэ хабаадаһан байна. Дайнай жэлнүүдтэ манай Эхэ ороной ажалшад танкнуудые бүтээхэ фонддо олон миллиард түхэриг мүнгэ ба үнэтэ зүйлнүүдээ үгэһэн байна.

* * *

Советскэ арад Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайе илалта түгэсөөр дүүргээд, амгалан тайбан зохёон байгуулхы ажалаараа Эхэ ороной хүсэ шадалые большевистскэ партиин ба агуу ехэ Сталинай хүтэлбэреэр бэхижүүлхэ хэрэгээ үргэлжэлүүлжэ байна.

Мүнөө элеэр агресси хэжэ байгаа американо-английска дайн үүдхэгшэд түрүүтэй империалистическэ реакциин лагерьта эсэргүүсэн тэмсэгшэ эб найрамдалай, демократиин ба социализмын хүсэн түгэлдэр лагериие СССР толгойлжо ябана. Стокгольмско Уряада табигдаһан хэдэн миллион гарнууд хадаа амгалан тайбан зохёон байгуулхы ажалда советскэ хүнүүдэй али тухай ехээр дуралдаг байһые гэршэлнэ.

Манай ороной амгалан байдалда орохотой хамта, советскэ арадай ажана ёһоор эрхилхэ ажалые хёрхоор сахиха, Советскэ Союзай гүрэнэй интересүүдые найдамтайгаар хамгаалха ба манай Эхэ ороной хилэнүүдые дайсанай дабашагүй болгохо зорилго Советскэ Армиин урда табигданхай.

Агуу ехэ вождиин энэ хүндэтэ ба харюусалгатай даалгабариие советскэ сэрэгшэд нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байна. Большевистскэ партиин, советскэ арадай, агуу ехэ Сталинай инаглал ба анхаралаар хүреэлэгдэһэн советскэ танкистнууд хүсэн түгэс дайшалхы техникые шандань хүрэтэр шудална, өөһэдынгөө сэрэгэй мэргэжэл ба идейно-политическэ бэлэдхэлые эсэшэ сусашагүйгөөр дээшэлүүлнэ.

Советскэ Армиин дайшалхы ёһо заншалнуудаар хүмүүжүүлэгдэһэн советскэ танкистнууд—Эхэ ороной үнэн хүбүүд түрэл социалистическэ гүрэнэйнгөө интересүүдые нарин хёрхоор сахижа байна.

А. Гетман, танкова сэрэгүүдэй гвардиин генерал-лейтенант.

* *

Һайндэрэй хүндэлэлдэ

МОСКВА. Москвагай досармовецууд заншалта һайндэр — танкистнуудай Үдэртэ эрхимээр бэлэдхээ. Предприятинуудта, эмхи зургаануудта ба һуралсалай газарнуудта советскэ танкистнуудай алдарта хэрэгүүд тухай, танкова промышленностиин амжалтанууд тухай, элидхэлнүүдые ба лекцинуудые эмхидхэһэн байна. ДОСАРМ-эй эхин организацинуудта фотовыставкэнүүд ба витринэнүүд нээгдэнхэй, досармовецуудай ба алдарта танкистнууд—Советскэ Союзай Геройнуудай уулзалганууд эмхидхэгдэнэ.

Һайндэрэй хүндэлэлдэ зорюулан, ДОСАРМ-эй эхин организацинуудта олон спортсменүүд — разрядтай автомобилистнүүд, мотоциклистнүүд буудагшад, радистнууд бэлэдхэгдээ.

* * *

ЛЕНИНГРАД. Обществын эхин организацинуудта, предприятинууд ба эмхи зургаануудта Советскэ Армиин бронетанкова сэрэгүүдэй һайндэр тухай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай үедэ советскэ танкистнуудай үүсхэһэн баатар габьяа тухай хөөрэлдөөнүүд хэгдэнэ. Танкистнуудай Үдэртэ зорюулагдан, ДОСАРМ-эй районно организацинуудай командануудай хоорондо мүрысөөнүүд эмхидхэгдэнэ. Ленинград — Таллин — Ленинград гэһэн маршрудаар авто-мото-урилдаан үнгэргэгдэбэ.

Оборонын городской байшан соо ДОСАРМ-эй гэшүүдэй ниитэ-городой һандэрэй суглаан болохонь.

Хатуужал

Ой модото орьеч хадануудай оно дээгүүр мандажа байһан наранай гэрэл хурсаар харбан туяарна. Энэ үедэ Байкал далай эршэтэ долгёороо һэжэрэн, урагшаа шэглэһэн «Ангара» пароходые сэежэ дээрээ бүмбэрүүлнэ. Тэрээн сооны хүгшэншье, залуушье хүнүүд дүүрэн. Тойроод сэнхиин нэмжыһэн хүхэ далай... Үлгы мэтэ зөөлэн палуба дээрэ олон хүнүүдэй энеэлдэхэ, хүхилдэхэнь дуулдана. Тэндэ һуугаашад өөһэдынгөө ажабайдал, мэргэжэл, һургуули тухай гү, али холын курортдо амарһан, түрэл һадангуудтаа айлшалһан тухайдаа хөөрэлдэнэд.

Набтаршаг бэетэй, ногоон гимнастёркотой нэгэ хүбүүн мэлмэрэн байгаа далай руу шэртэн, сонхоор харана. «Дайнай һүүлээр амгалан тэнюун саг ерээ. Түрэл нютагаа бусажа, аба эхы, ахадүүнэртэеэ уулзахам ямар ехэ зол гээшэб» гэжэ бодоходоо, тэрэнэй сэдьхэлдэнь баярай наран бадаржа, үнгын һолонго татаһан мэтэ болоно. Гэхэ зуура, «эды шэнээн хүшэр хүндэ шархатайб, эжын тааладаг зөөлэхэн хасар, нюурни танк соо галда дүрэшоод, танигдашагүй ондоо болоол» гэжэ бодохолоорнь, тэрэнэй досоо дайнай үеын аюулта үдэрнүүд һанагдана.

Уданшьегүй нютагаа ерэхэдэнь, хүн зон ехэ хүндэтэйгөөр угтажа, тэрэниие «манайда, манайда» гэлдэн уряа һэн.

Гэртээ бусажа ерээд, Жамсаран өөрынгөө ерээдүйе бодоходоо: «Хайшан гээ һаа Эхэ орондоо, арадтаа ехээр туһа хүргэхэбиб. Саашадаа юу хээ һаамни һайн гээшэб» гэжэ бододог һэн. «Һураха, һураха, һураха» гэһэн Владимир Ильич Ленинэй заабари зүрхэндэнь бүхөөр хадуугдан, хойто зүгэй алтан гадаһан мэтээр тэрэнэй харгые сэхэ заагаа.

Тэрэ гэһээр тэбхэр гурбан жэл үнгэрбэ. Пединститудай уужам һаруул зал соо студентнэр олоороо һуужа, нэгэ зарьманиинь газетэ журнал һонирхон уншана, нүгөөдүүлынь бэшэһэн лекцинүүдээ дабтан үзэжэ, шэнэ шэнэ зүйлнүүдээр нэмээнэ. Тэдэнэй дунда Жамсаран Доржиев — институдай түүхын факультедэй II курсын студент урдаа олон дэбтэр номуудые дэлгээн, бурядай түрүүшын эрдэмтэ Доржи Банзаров тухай курсовой хүдэлмэри бэшэжэ һууна.

— Жамсаран Доржиевич, «диссертацитнай» хэр зэргэ бэлэн болонхойб?» — гэжэ шоглон асуухада; — Үнинэй бэлэн болонхойл даа. Зүгөөр, «хэһэн лэ юумэ бүхэнөө эрхимдэ тоолоһон дархан хооһон» гэлсэдэг бшуу, — гээд энеэбхилнэ.

Энэ хүдэлмэри бэшэхын тула Жамсаран үнэхөөрөө удаан саг соо үсэд шангаар хүдэлөө юм. Доржи Банзаров тухай хэблэгдэһэн ном, статьянуудые болон өөрынь зохёолнуудые уншаа. Талын малша бурядай хүбүүн эдирхэн Доржиин гүнзэгы оюун ухаатай, хурса һүбэлгэн бодолготой ба эрид зоримгой байжа, тэрэ үеын балар харанхы соогуур эрдэмэй хяра өөдэ зоримгойгоор дабшаһаниинь Жамсараниие тон ехээр һонирхуулна.

Мүн өөрөө институдта эрхим һуралсаһанайнгаа түлөө энэ эрдэмтын нэрэмжэтэ тусхай стипенди нёдондо жэлһээ хойшо абадаг болонхой. — Би ехэ золтойб. Институдай багшанар ба студентнэрэй коллектив намайе эсэгэ ёһоной анхаралаар хүреэлжэ, бүхы талаһаамни туһалдаг. Тэрээнэйнь лэ ашаар иимээр һураха арга боломжо олооб, — гэжэ Жамсаран ехэ баяртайгаар хөөрэдэг.

Институдта ерэхэдээ һуралсахын хойноһоо хэды ехэ хүсэлтэй байбашье, үнинэй ном дэбтэр баряагүй, дадал багатай байгаа һэн.

Жамсаран һуралсалайнгаа хажуугаар ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ группа соогоо агитатораар хүдэлмэрилжэ, уласхоорондын байдал, орон соохи һонинууд тухай хөөрэлдөөнүүдые хододоо үнгэргэдэг байгаа.

— Агитаторай хүдэлмэри намда туйлай ехэ һургаал үгэдэг. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй һүртэ ехэ хүдэлөөн тухай, дайн үүдхэгшэдэй хорото аашанууд тухай хөөрэлдөөнүүдые үшөөл олоор, хурсаар эмхидхэхэ ёһотойбди, — гэжэ Жамсаран хэлэнэ.

Гадна, эб найрамдал тухай статьянуудые республикын газетэнүүдтэ бэшэһэн юм, радиогоор үхибүүдтэ хандажа, «Ном хадаа хүнэй эрхим хани нүхэр мүн» гэһэн хөөрэлдөө һонирхолтойгоор үнгэргөө һэн.

Хүшэр хүндөөр шархаташоод байхадаа хайшан гээд һонин номуудые уншажа, өөрынгөө үбшэниие диилэдэг байһан тухайгаа сэдьхэл хүдэлгэмөөр дурдадаг. Жамсаран өөрөө номдо ехэ дуратай, тэрэниие олоор уншажа, удхыень хадуун абадаг.

— Багшанарай лекциин һүүлээр, тэрэ темэдэ хамаатай литература анхаралтайгаар уншажа, тобшоор тэмдэглэн абаха ба оло дахин дабтан үзэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа экзаменда бэлэдхэлые ехээр хүнгэдхэдэг, — гэжэ Жамсаран нүхэдтөө хөөрэдэг.

Иигэжэл үнэн сэдьхэлһээ үсэд шангаар оролдоһоной ашаар, дайнай үеын танкист Жамсаран Доржиев институдай хоёрдохи курсые «эрхим» сэгнэлтэнүүдтэйгээр дүүргээ. Һүүлээрнь аятай һайнаар амархын тула уданшьегүй Түнхэнэй «Аршан» мордоо бэлэй.

... Хойноһоо дунгинаһан хурдан поезд Байкал далайн баруун эрьеэр зуралзана. Курортда амарһан багжагар улаан шарайтай хүбүүн далай тээшэ шэртэн харана. Госпитальдо байхадаа уншаһан, «Булад яажа хатуужааб» гэжэ Николай Островскиин номой хуудаһанууд урдань ирагдаһан шэнги байгаа һэн. «Хүндэ тон үнэтэй юумэнь — ажабайдал юм. Дэмы талаар хаяһан жэлнүүд тухайгаа хожомынь гэмшэхээр ба сэдьхэлээ үбдэхөөр бэшээр лэ тэрэниие эдлэхэ ёһотой...» гэһэн гайхамшагта сэсэн үгэнүүд Жамсаранай сэдьхэлдэ улам улам тодо болон һанагдана.

Ч. Намжилов.

Танкистын үгэ

Танкымни маршрут
Сталинград—Берлин байгаа һэн.
Улаахан карандаш
Урдахи замым зураглаа һэн.
Зузаан «можотой»
Зурагархан, нарин сонхоороо
Хэдэн ороной
Хилын столб хараһанаа
Элихэнээр мүнөө,
Энэ үдэр һананаб.
Илалта тухай
Иигэжэ хэлэхы хүсэнэб:
Золнай, хүсэмнай,
Зоригнай габьяада хүтэлөө.
Абанарнай, эжынэрнай,
Араднай, бидэнтэеэ жагсаа.
Сталин багшамнай
Аласые хаража ударидаа.
Агуу ехэ оромнай
Алхасаа улам шангадхаа.
Танк сооһоо
Тала нютагаа харагша һэм.
Тангил басагаа
Танин, һанаандаа тэбэригшэ һэм.

Хуурай губиин
Хубилханъ тиихэдэ хараалагдаа.
Сэбдэг тайгын
Сэсэглэхэнь дахин лаблагдаа.
Волга дээрэ
Гидростанцинуудай баригдахы,
Байкал дээрэ
Минии дуунай зэдэлхы,
Колхозуудай хамтаржа
Хурдан темпээр алхалхы,
Заводуудай олошоржо
Залгаа автомат болохы
Танк соогоо
Таажа, мэдэжэ ябагша һэм.
Илалта туйлахы
Иигэжэ ойлгон тэмсэгшэ һэм.
Эдээн тээшэ
Илалтымнай туг далладаг лэ,
Эдэниие бүтээгшэ
Эхэ оромнай алдаршаг лэ!

Д. Гунзынов.

Алдарта тэмсэлшэ

Бомбын тэһэрээн,
Һомоной эшхэрээн
дундуур
Волгын эрьеэр,
Дайсанай хагшалаан
соогуур
Урагшаа түгүүлээш,
Үсэдөөр танкаяа
жолоодон.
Байлдаанда түрүүлэн,
Баатар хүбүүн,
магтуулан.
Дорюун түргэн
Добтолгоор дайлан
ороходош
Хатуу зузаан
Хаалта, хэрэм
бутараал.
Немецкэ фашизм
Низараһ дорошни
хосороол.

* * *

Илалтын туг
Эхэ оромнай үргэжэ,
Дайнай манан
Дэгдэн хиидэн сэлмээл.
Түүхэ зохёогоод
Түрэһэн нютагаа бусаад,
Булад трактор
Баһал жолоодон гараaш.
Хатаамал эритэй
Хэдэн шэрэм плугаар,
Газарай хүрьһэ
Гамнангүйгөөр эсхэнэш.
Тэрэ газарташ
Таряан ургаад надханал,
Хүхюу баяртай
Комбайн шэрээд оронош,
Эрхимүүдэй нэгэн
Стахановец боложо
шалгарааш.
Дайндаш—танкист,
Ажалдааш — тракторист,
алдаршааш!

Н. Цынгуев.

Манай календарь

Латыш арадай агууехэ поэт

Латыш арадай революционно поэт Янис Райнисай (Плекшанай) түрэһэнһөө хойшо 85 жэлэй ой сентябрин 11-дэ гүйсэхэнь.

Райнис хадаа пролетариадай гайхамшаг дууша, дайшалхы публицист ба революциин поэт байгаа. XIX зуунжэлэй һүүлдэхи ба XX зуунжэлэй эхиндэхи тус арадай литературын ба национальна культурын хүгжэлтэнь Райнисай нэрэтэй холбоотой.

Литературна ажал-ябуулгынгаа түрүүшын үдэрһөө эхилэн, Райнис болбол бэеэ даанхай латышска национальна литературын бии болохо ябадалда ородой литературын онсо ехэ үүргые тэмдэглэдэг байгаа. Нүгөөхэнүгөө урда тээ Райнис ингэжэ бэшэһэн байна: «Ородой литература тухайда хэлэхэдэл, тэрэнине бидэнэр —латышууд һонирходог, ородой агуу ехэ уранзохёолшодһоо һургаал абадаг байнабди». Латвине немецкэрүүлхэ ябадалда эсэргүүсэн, Райнис бүхы наһан соогоо тэмсэһэн байха юм.

Райнисай уран бэлиг ба шадабаринь пушкинска гениин, Лермонтовэй, Гоголиин, Кольцовой мүнхэ зохёолнуудай һайн һайхан нүлөөн доро үрэдэн бадарһан байгаа. Райнисай творчествын идейно талань агууехэ революционно демократнуудай —Белинскиин, Чернышевскиин ба Добролюбовай ажал-ябуулгын угаа ехэ нүлөөнһөө, тэрэшэлэн Салтыков-Щедринэй ба Горькиин творчествоһоо эшэ абанхай.

1905 оной урдахи үеэ ба революциин жэлнүүдтэ Райнисай үзэл бодолой бүридэлгэдэ Ленинэй зохёолнууд шиидхэхы нүлөө хэһэн байна.

Түрмэдэшье һууха̄даа, сүлжөдэшье ябахадаа Райнис литературна, поэтическэ ажалябуулгаяа таһалдуулаагүй байгаа. Райнис түрмэдэ һууха̄даа, Гетиин «Фаустые», ородой ба харин литературын арба үлүүтэй классическа зохёолнуудые оршуулжа дүүргэһэн байгаа. Сүлжөдэ ябахадаа хэдэн олон шүлэгүүдые бэшээ. Райнисай тэдэ шүлэгүүдынь латыш уншагшадта оюун ухаанай шэнэ дэлхэйе нээжэ үгэдэг байгаа.

Райнисай зохёоһон, тэмсэл ба баатаршалгын дуунуудынь хүнүүдые ехэ ба алдарта хэрэгүүдтэ зоригжуулан хүтэлдэг.

Буржуазна Латвиин үжэнги муухай байдал соо Райнис амяа абажа ядадаг байгаа. Райнис тэндэһээ мулгаран, Советскэ Союз ерэхые хэдэнтэ оролдоһон юм. Тэзд, буржуазна Латвиин засагаархид Райнисые табингүй, зобоохын тула хамаг хэмжээ абадаг байба.

Райнисые хүдөөлүүлхэ үдэр подпольно коммунистическэ организацин түлөөлэгшэд поэдэй могила дээрэнь венок табиһан байгаа. Тэдэ коммунистнууд тэрэ дары арестовалагдаһан юм. Гэбэшье, социалистическэ Латвиин түлөө тэмсэлые илалтата эсэстэнь хүргэхэдэи гэһэн тангариг үгөө бэлэй. Тэрэ тангаригынь бэелүүлэгдээ.

Эвальд Сокол, Латвиин арадай поэт, Райнисай музейн директор.

Кореядэхи событинууд

Кореядэхи американска интервентнүүдэй гээлтэ хоролтонууд тухай Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэл

ПХЕНЬЯН, сентябрин 7. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани болбол июль ба август — хоёр һара соо Кореядэхи американска интервентнүүдэй армида ушаруулагдаһан гээлтэ хоролтонууд тухай мэдээсэл дамжуулба.

Американска агрессорнуудтэ эсэргүүсэн, өөрынгөө Эхэ ороной бэеэ даанхай байдалай, сүлөөгэй ба нэрэ хүндын түлөө баатарлиг тэмсэл ябуулжа, Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай арми болбол американска агрессивна армида ехэ гээлтэ хоролтонуудые ушаруулаа гэжэ мэдээсэл соонь хэлэгдэнэ. 1950 оной июлиин ба август һарада американска хуурай газарай сэрэгүүдтэ иимэ гээлтэ хоролтонууд ушаруулагдаа гэбэл.

1. 1950 оной июлиин 5-да. Сувоной (Суйген) районой болоһон байлдаануудта американска 24-дэхи пехотно дивизиин 21-дэхи пехотно полкын американска 20 солдадууд ба офицернүүд алагдаһан, 18 хүн плендэ абтаһан байна.

2. 1950 оной июлиин 6-да, Пхентхэк (Хейтаку) районой болоһон байлдаануудта американска 24-дэхи пехотно дивизиин 21-дэхи пехотно полкын американска 400 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 60 хүн плендэ абтаа.

3. 1950 оной июлиин 6-да Осан тосхоной районой 24-дэхи пехотно дивизиин 21-дэхи пехотно полкын американска 28 солдадууд ба офицернүүд алагдаһан ба 20 хүн плендэ абтаһан байна.

4. 1950 оной июлиин 6-да, Аньсон (Андзио) районой Корейскэ Арадай армиин частьнууд американска 24-дэхи пехотно дивизиин 21-дэхи пехотно полкын 629 солдадууд ба офицернүүдые алажа, 100 хүниие плендэ абаа.

5. Июлиин 8-да, Чхоньань (Тен Ан) районой американска 24-дэхи пехотно дивизиин 21-дэхи пехотно полкын 120 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 15 хүн плендэ абтаа.

6. Июлиин 14-дэ, Кончжу (Косю) районой болоһон байлдаануудта 24-дэхи пехотно дивизиин 19-дэхи пехотно полкын американска 185 солдадууд ба офицернүүд алагдаа.

7. Июлиин 17-до, Чочхиуон (Циоцинн) районой болоһон байлдаануудта 24-дэхи пехотно дивизиин 21-дэхи пехотно полкын американска 600 солдадууд ба офицернүүд алагдаһан, 200 хүн плендэ абтаһан байна.

8. Июлиин 17-до, Тэпхенни (Тахейри) районой болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнууд 24-дэхи пехотно дивизиин 19-дэхи ба 34-дэхи пехотно полкнуудай американска 1768 солдадууд ба офицернүүдые алажа, 66 хүниие плендэ абаа.

9. Июлиин 18-да, Чхончжу (Сейсю) районой болоһон байлдаануудта 24-дэхи пехотно дивизиин 34-дэхи пехотно полкын американска 1318 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 13 хүн плендэ абтаа.

10. Июлиин 20-һоо 24 хүрэтэр Тэчжон (Тайден) районой болоһон байлдаануудта 24-дэхи пехотно дивизиин американска 1444 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 134 хүн плендэ абтаа.

11. Июлиин 21 ба 22-то Чхончжу (Сейсю) ба Поынь (Хоон) районой болоһон байлдаануудта 24-дэхи пехотно дивизиин 34-дэхи пехотно полкын американска 540 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 41 хүн плендэ абтаа.

12. Июлиин 29-дэ Йондон (Эйго) районой болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнууд американска 1-дэхи мотомеханизированна дивизиин 450 солдадууд ба офицернүүдые алажа, 24 хүниие плендэ абаа.

13. Июлиин 29-дэ, Хванган (Кокан) районой болоһон байлдаануудта 1-дэхи мотомеханизированнэ ба 25-дахи пехотно дивизинүүдэй американска 1219 солдадууд ба офицернүүд алагдаа.

14. Июлиин 29-дэ, Когхан (Киосио) районой болоһон байлдаануудта 25-дахи пехотно дивизиин американска 80 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 7 хүн плендэ абтаа.

15. Июлиин 31-дэ, Гачен тосхоной районой болоһон байлдаануудта 25-дахи пехотно дивизиин 27-дохи пехотно полкын американска 840 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 8 хүн плендэ абтаа.

16. Июлиин 27-до Хадон (Като) районой болоһон байлдаануудта американска далайн пехотын 1-дэхи дивизиин 29-дэхи тусхай пехотно полкын американска 500 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 100 хүн плендэ абтаа.

17. Августын 7-до, Кымгхонь (Кинсен) районой болоһон байлдаануудта 1-дэхи мотомеханизированнэ ба 25-дахи пехотно дивизинүүдэй американска 1052 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 20 хүн плендэ абтаа.

18. Августын 15-да, Егвань (Икан) районой болоһон байлдаануудта 1-дэхи мотомеханизированнэ дивизиин американска 520 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 80 хүн плендэ абтаа.

19. Августын 12-то, Есан (Рейзан) районой болоһон байлдаануудта 24-дэхи пехотно дивизиин 21-дэхи ба 34-дэхи пехотно полкнуудай американска 45 солдадууд ба офицернүүд алагдажа, 14 хүн плендэ абтаа.

20. Августын 1-нээ 12 хүрэтэр Арадай армиин частьнууд 25-дахи пехотно дивизиин 35-дахи пехотно полкын ба далайн пехотын 1-дэхи дивизиин американска 2808 солдадууд ба офицернүүдые алажа, 770 хүниие плендэ абаа.

21. Августын 20-до, Саун Сан районой болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнууд 1-дэхи мотомеханизированнэ дивизиин американска 150 солдадууд ба офицернүүдые алажа, 6 хүниие плендэ абаа.

22. Августын 21-дэ Окгондон (Гиокусендо) районой болоһон байлдаануудта 24-дэхи пехотно дивизиин 200 солдадууд ба офицернүүд алагдаа.

23. Сентябрин 1-дэ Чхан Ен (Сионея) районой болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнууд һаяхан Америкэһээ ерэһэн 2-дохи пехотно дивизиин американска 260 солдадууд ба офицернүүдые алажа, 40 хүниие плендэ абаа.

Тиимэһээ, дайнай ябуулгануудай 2 һара соо, Корейскэ Арадай арми хатуу шанга добтолготой байлдаануудые ябуулжа, американска 15.176 солдадууд, болон офицернүүдые усадхаһан ба 1.736 солдадууд болон офицернүүдые плендэ абаһан байна. Тэрээнһээ гадна, энэ үе соо, американска армиин 45 мянган солдадууд ба офицернүүд шархатаа.

Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командованиин мэдээсэлнүүд

ПХЕНЬЯН, сентябрин 8. (ТАСС). Арадай армяар бута сохигдоһон лисынмановска сеульскэ ба 3-дахи дивизинүүдэй үлэгдэлнүүд Пхоханай (Хокодо) урда тээ ба Анганниин (Анкори) урда тээ усэд контрдобтолго хэбэ гэжэ Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани сентябрин 8-най үглөөгүүр мэдээсэбэ. Гэбэшье, Арадай армиин частьнууд дайсанда хүсэтэй сохилто хэжэ, дайсанай сэрэгүүд үлэгдэлнүүдые усадхажа үргэлжэлһөөр.

Егван (Икан) гэдэгые сүлөөлһэн Арадай армиин частьнууд хадаа хатуу шангаар эсэргүүсэжэ байгаа дайсанда эсэргүү добтолгото байлдаануудые ябуулжа үргэлжэлөө. Болоһон байлдаануудта дайсанай буудалгын 22 точконууд усадхагдаа. 400 гаран солдадууд ба офицернүүд алагдаһан ба шархатаһан байна. Иимэ трофейнүүд абтаа гэбэл: 4 танк, 8 автомашина, 11 хүндэ пулемёт, 23 хүнгэн пулемёт, 50 мянга гаран сэриидууд, 150 гаран минэ, тэрэшэлэн олон тоото бусад буу зэбсэгүүд болоно.

Сентябрин 3-да энэ районой ябуулгануудые хэжэ байгаа Арадай армиин частьнууд американска 2 самолёдые буудажа унагааба. Масань (Масан) районой ябуулгануудые хэжэ байгаа отрядай бүлэг партизануудай сентябрин 4-дэ американска сэрэгүүдэй ротодо добтолжо, дайсанай 50 гаран солдадуудые усадхажа, 14 пехотинецүүдые, 2 оршуулагшадые ба далайн пехотын 9 солдадуудые плендэ абаа. 30 винтовко, 4 телефонно аппарат, 100 гаран гар граната абтаа.

Чечжудо (Тайсю) аралай хойто ба урда талада ябуулгануудые хэжэ байгаа партизанска отрядууд полицейскэ участогуудта добтолно, хархис этэгээдүүдые хэнээнэ, телеграфно-телефонно хэлхээ холбоое эбдэнэ.

ПХЕНЬЯН, сентябрин 8. (ТАСС). Корейскэ арадай-демократическа республикын Арадай армиин Главна командовани сентябрин 8-най үдэшэ ингэжэ мэдээсэбэ:

Ионхонь (Эйсен) худар добтолжо байгаа Арадай армиин частьнууд хуса бүхы хүсөөрөө эсэргүүсэжэ үргэлжэлһөөр байгаа дайсанай оборонье сүмэлэн оробо. Ехэ сохилтонуудые хэһэн эсэстэ, фронтын хойто участок дээрэхи дайсанай оборонын шухала узел — Ионхонь (Эйсен) сентябрин 7-до бүрин сүлөөлэгдөө.

Арадай армиин сэрэгүүд Тэгу (Тайкю) гэдэгэй обороной ехэ аюул ушаруулба. Ионхоние сүлөөлһэн Арадай армиин частьнууд дайсание мүрдэжэ ябана. Урда эрье дээрэ Арадай армиин частьнууд танкнуудаар дэмжэгдэһэн американска сэрэгүүдэй хэдэн контратакануудые гэдэргэнь сохёо.

Энэ шэглэлдэ болоһон байлдаануудта Арадай армиин частьнууд американска 700 гаран солдадууд болон офицернүүдые усадхаһан ба шархатуулһан байна. 4 танк, 42 автомашина, бусад олон тоото буу зэбсэгүүд ба һомо хэрэгсэлнүүд абтаа.

Гуньи (Гун И) гэдэгые сүлөөлһэн Арадай армиин частьнууд энэ пунктын урда тээ усэдөөр эсэргүүсэжэ байһан дайсанда хүсэтэй сохилто хэбэ. Дайсанай 800 гаран солдадууд болон офицернүүд алагдаһан ба шархатаһан байна. Иимэ трофейнүүд абтаа гэбэл: 30 миномёт, элдэб калибрын 40 мянга гаран снарядууд, олон тоото хүнгэ ба хүнгэн пулемёдүүд, винтовконууд ба бусад буу зэбсэгүүд болоно.

Сентябрин 4-дэ, Арадай армиин зенитнэ частьнууд Синанчжу (Синансю) районой добтолһон американска 3 истребителиие буудажа унагагаа. Сентябрин 5-да Пхеньянай районой американска 2 самолёт унагаагдаба.

Кореядэ американска сэрэгүүдэй хэдэг хорото муухай аашанууд

ПЕКИН, сентябрин 8. (ТАСС). Синьхуа агентствын пхеньянска корреспондентын мэдээсэлэнэй ёһоор, Кореядэ агрессивнэ дай хэжэ байһан американска солдадууд урда-корейскэ эхэнэрнүүдые алагдаг, доромжолдог байна.

Американска сэрэгүүдэй хооһолон һандаргаһан Хойто Кенсан провинцида нэгэшье эхэнэр үлөөгүй шахуу. Эндэхи эхэчэрнүүдэй заримынь американска солдадууд алаһан гү, али тууҗа абаашаһан, нүгөө заримынинь хада уулада зугадан гаража үрьдэһэн байха юм. Американска сэрэгүүдэй Кымчхонһоо (Кинсенһээ) сухарихын урда тээхэнь, 500 үлүүтэй кореецууд — эрэшүүл, эхэнэрнүүд ба хүүгэд түмэр замай тоннель соо хоргодоод байтараа, американска солдадуудта баригдашаһан байгаа. Американска солдадууд баригдаһан эхэнэрнүүдые хүсөөр эдлэһэнэйгээ удаа, бэшэнтэйнь хамта буудажа алаһан байха юм.

Американска солдадууд Чхонсонһоо (Киндзиоһоо) мүрэнине гаталан урагшаа сухарихадаа олон кореецүүдые буудажа алаһан гү, али мүрэнэй уһанда хаяжа алаһан ба залуу эхэнэрнүүдыень тууҗа абаашаһан байна.

Хойто Чунчен провинциһаа американска сэрэгүүд августын 4-дэ сухарихадаа, тэргэдэжэ ябаһан олон таряашадай хойноһоо ябган сэрэгүүдые ба самолёдүүдые эльгээгээ. Тиихэдэ 700 үлүүтэй хүн, тэрэ тоодо 100 эхэнэрнүүд алагдаһан байна.

Амгалан һууһан хүн зоной дундаһаа алагдашадай олонхинь эхэнэрнүүд ба хүүгэд болоно. Жэшээлхэдэ, Сеулай нэгэ районой американска бомбонуудаар алагдаһан 1900 хүнэй 80 процентнь эхэнэрнүүд ба хүүгэд байгаа. Поли дээрэ хүдэлмэрилжэ ябаһан таряашан эхэнэрнүүдые, харгын хажуугаа хүүгэдтэ хүхөө хүхүүлжэ һууһан эхэнэрнүүдые американска самолёдууд бомбодоод ба пулемёдоор буудадаг байна.

★

Гитлертэй барисаатай байһан Бельгиин король Леопольд американцуудай дэмжэлгээр буцажа ерэхэдэнь, арад зоной дунда айхабтар ехэ эсэргүүрхэл, эсэргүүсэлтэ дэлгэрээ.

(ТАСС).

Үмхи яһан, хохимой тархидаа
Үхэһэн Гитлерэй үнэр халдаһан
Хархис Леопольд Бельгидэ
Хаан байха һанаатайл!

Алууршан эзеэ гэршэлэн,
«Алтан» титимһээнь шуһан адхарна.
Арад зондоо намнуулһан,
Ачесонай зарса нохой гаарана.

Хаа хаанагүй тэмсэлэй галнууд
Халуун дүлөөр соробхилоол,
Долларой барлаг хара золигто
Дэот, пушкаһые туһалхагүйл!

Шүлэгынь Ч. Намжиловай.
ТАСС-эй фотохронико.

★ ★

Цыден-Жаб ЖИМБИЕВ

Баян нуга

(Поэмын түгэсхэл)

Бага нахид газарта
Багүй ехэр үнатаа,
Баян-Нугын хүнхэртэ
Бишыхан нуур салгидаа.

Харин Зайдан Майламнай
Хартай зангаа гарганхай:
Хайлантарһаа саһанинь
Харьян доошоо урданхай.

Хөтод гэһэн нюрганһаань
Хэдэн тээшээ горхонууд,
Гүйдэлшымни хүлһэндэл
Хөөнэ бушхан урууданад.

Хайран гамтай уһыень
Хаажа абахын тула
Хэсүү тэмсэл — хүсые
Колхозниггууднай түйлаа.

Багша Дубов, Дампилов,
Баһа Һама-Жабнай бии,
Бальжан, Мүнхэ хоюулан
Бригадирнууд сүлөөгүй.

Үзөө үгы юумэтээ
Одоол Дулма ушарба.
Айлшан хабар хүүхэнтэй
Абасалдан туршаба.

Хүрзэнь гарынь холгооно
Комбинзондонь бур һууна.
Хээтэй сэнхир дурдамынь
Хаанашьегүй нарбана.

Баатай хүхюун ажалаар
Баатар жэшээ харуулан,
Бадынхидаа уряалан
Басагамнай шамданал.

Шанар ёһо шалгагшын
Шанэ тушаал абаһан,
Дагүй буурал толгойтой
Дагбын баабай тэдэнтэй.

Хэтэр ута наһандаа
Хүлөөр муушаг байбашье,
Гааһантаяа носолдон
Гэртээ һууһан гэбэшье,

Канал, һубаг малтажа,
Хаалта дэгнүүл бодхожо,
Хөөрдохи үдэрөө
Холодонгүй хүдэлөө.

Ханда абгай элеэзень
Хээрэ мүнөө асарба.
Хүлеэн ядаад ажалдань
Хамһадсажа оробо.

— 17 —

Хэшэгтэйхэн мүнөө жэл
Хамаг зоной хүсэлэнгөөр.
Баян зузаан үтэгжэл
Бүхы дайдаар тараагдаа.

Саһаар элбэг байһандаа
Садатараа шиигтэнхэй.

Түрүүшынгээ бороздаа
Тата гэмээр болонхой.

Газаа зосоо хамаагүй,
Халуун ажал бусалнал.
Энэ жэлэй габьяагай
Эхи табин бурьялнал.

Амбарнууд соо эртээнһээ
Аляа дуунууд соносно.
Хүрэнгынгөө ороохо
Хүнүүд дахин хиидхэнэд.

Артелиин кузнеца соо
Алха дүшэ наншанхай,
Дархашуулнай ошон соо —
Хүряалгаа эгүнэнхэй.

Правленидэ һүүлшынхеэ
Бригадирнууд суглараа:
Бултанайнгаа дайшалхы
Булад түсэб баталаа.

— 18 —

Саг ерээ! Баранаймнай
Шарай золоор игаабал.
Хүлэгдэһэн моридхай
Хүзүү матан жүдхэбэл.

Тракторнуудаа борьбодон
Плугшад зурын дугшабад.
Правленинһээ холодон
Парад шэнгээр дабшабад,

Арюун бурят дайдаарнай
Алтан тооһон бударна...
Алдар замынь түгөөмөөр
Аман үгэм дутана.

Хизаар бүхэн һэргэнхэй,
Хүгжэм татан байһандал,
Сарюун дэлхэйм эдэнэй
Солынь өөрөө дууданал!

«Бүхы зомнай колхозоо
Баян-Нуга болгохоо —
Гараа» гэжэ паргоргонь
Телеграмма үглөөгүүр

Түшэг айком эльгээ юм,
Тэрэнь Кремль хүрөө юм,
Түрэл Сталин абажа,
Таһалбарилан уншажа,

Карта дээрэ нютагынь
Ханалгатай бэдэрэн,
Олоод байхадаа, энеэн,
Одон тэмдэг табяа һэн.

Уняар татан зэлдынэн
Оронойнгоо хизааранинь
Һайхан үүрэй мандахынь
Сонхоо нээжэ угтаа һэн.

Москва.
1949—50 онууд.

Харюусалгатай редакторай орлогшо Ц. Б. БУДАЕВ.

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭДЭ

«Прогресс» кинотеатрта — «Киносборник № 13» гэжэ үнгэтэ кинофильм үдэрэй 12 часта, «Зоригтой хүнүүд» гэжэ үнгэтэ фильм үдэшын 4-6-8-10 часуудта. «Эрдэм» кинотеатрта — «Циталдельдэхи ажабайдал» — үдэрэй 11-12,30-13-30 часуудта, «Хоёр гал» үдэшын — 3-5-7-9 часуудта.

Адрес редакции г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7.85, отв. секретаря—3-26. Отделов: партийной жизни, культуры и быта—4.52, сельскохозяйственного и промышленности—6-84 местн информации и писем—6.84 Для междугородных переговоров—16.

Н—02383. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.